

Kapitel 6. SMITSOMME SYGDOMME

Børnesygdomme

Landslægeembedet modtog ingen anmeldelser af børnesygdomme i 2009.

En oversigt over vaccinationsdækningen ses i kapitel 5.

Meningitis/sepsis forårsaget af meningococcer.

Der blev anmeldt et tilfælde i 2009 hos en person på 18 år.

Meningitis/sepsis forårsaget af haemophilus influenzae type B (HIB)

Der er ikke anmeldt tilfælde i 2009.

Meningitis/sepsis forårsaget af pneumococcer

Der blev anmeldt 12 tilfælde i 2009 hvor sygdommen var forårsaget af pneumococcer, fordeling fremgår af nedenstående tabel 16.

Der forekommer sandsynligvis langt flere tilfælde med pneumococinfektioner end de anmeldte, som kun repræsenterer nogle af de alvorligste tilfælde, der viser sig som sepsis eller meningitis, og som indlægges på sygehus med bedre og mere sikker diagnostik til følge. Dødeligheden er sædvanligvis meget høj for denne gruppe, ofte mellem 25-30 %. I 2009 var dødeligheden lav med kun et dødsfald ud af 12 tilfælde. Gennemsnitsalderen var 45 år, og der var 1 barn på 3 år..

MRSA

4 tilfælde af Meticillin Resistent Stafylokok Aureus (MRSA) blev anmeldt i 2009. Det ene tilfælde var en kræftpatient smittet under behandling i Danmark. De øvrige tre var ellers raske personer med bylder. Alle tre var udlændinge, og to af dem var besætningsmedlemmer på udenlandske trawlere.

Forekomsten af MRSA er stigende i mange lande, og de nye tilfælde i Grønland viser behovet for høj opmærksomhed på patienter og raske smittebærere fra udlandet med henblik på at undgå at få MRSA ind på sygehusene. De resistente bakterier udgør ikke nogen risiko for raske personer, men raske bærere kan give bakterierne videre til syge og svækkede, hvor bakterierne kan give alvorlige infektioner, som er svære at behandle.

ESBL

Et andet stigende problem i Danmark og udlandet er tilfælde med meget smitsomme tarmbakterier, der producerer Extended Spectrum Beta-Lactamase (ESBL), som er enzymer, der ødelægger virkningen af antibiotika. Bakterierne er derfor resistente overfor almindelig behandling.

Tilfælde med bakterierne er ikke individuelt anmeldelsespligtige til Landslægeembedet, hvorfor der ikke kan udarbejdes en præcis opgørelse af antal tilfælde, men der blev i 2009 anmeldt 3 tilfælde og der har været flere.

Tuberkulose

Antallet af anmeldte tuberkulose tilfælde i 2009 var på 63 nye tilfælde, svarende til niveauet i det foregående år. I international sammenhæng er forekomsten høj og set i lyset af, at en høj andel af de syge er børn og unge, er det fortsat nødvendigt at anvende betydelige ressourcer til bekæmpelse af tuberkulose. Skolebørnsscreeningen i 2008-09 viste, at 9 % af børnene i 10. klasse var smittede på landsplan, men med store variationer distrikterne imellem. Den høje andel af smittede børn viser, at der sker aktiv smittespredning i befolkningen, da børn altid er smittet indenfor en kortere tidsperiode.

Knap halvdelen, ialt 28 tilfælde, havde bakterier i opspyt fra lungerne, såkaldt "mikroskopi-positive", hvilket indikerer en høj smitsomhed. Det indikerer ligeledes en sen diagnostik, idet der ofte har været symptomer som hoste, opspyt, træthed, nattesved og væggtab, længe før bakterien kan påvises ved mikroskopi af opspyt.

Tuberkulose forekommer i de fleste distrikter landet rundt, men Narsaq og Tasiilaq tegnede sig for i de fleste tilfælde 2009, og også Maniitsoq havde en høj forekomst. Halvdelen af tilfældene i Tasiilaq var fra bygden Kuummiut, og 7 af de 10 tilfælde fra distriktet var smitsomme.

Den høje forekomst kan bl.a. tilskrives de gode smittebetingelser tuberkulose fortsat har mange steder i såvel byerne som bygderne. Der er fortsat mange ældre med tidligere tuberkulose, som får det igen (recidiv). Mange bor i dårlige boliger med mange beboere. Mange er dårligt ernæret, har et højt alkoholforbrug og

ryger massivt. Alt dette kombineret med perioder med ustabil bemanning af distrikternes sundhedsvæsen gør, at opsporing, behandling og opfølgende kontroller er vanskelig.

Tuberkulose kan helbredes uden følger, såfremt sygdommen erkendes og behandles i tide, men ubehandlet kan den give alvorlige skader og være dødelig. På trods af den hyppige forekomst må sygdommen anses for at være under kontrol, men det bør være muligt at nedbringe forekomsten yderligere. Dette vil i en årrække fremover kræve en ekstraordinær indsats.

Personer, der er blevet smittede med TB, men som ikke har udviklet sygdommen, kan tilbydes forebyggende behandling. Siden 2002 blev behandling med forebyggende medicin anmeldelsespligtigt og tabel 18 og figur 20 viser en oversigt over antallet af personer i forebyggende behandling.

På baggrund af det høje antal tuberkulosestilfælde samt en høj andel af syge og smittede børn vedtog Landsstyret i efteråret 2007 en National Strategi for bekæmpelse af TB i 2007-2012. Hovedelementerne i strategien er følgende:

- Quantiferon blodprøve blev indført til erstatning af Mantoux-test. Blodprøven kan mere sikkert og præcist finde personer, der er smittet med TB og dermed skal undersøges nærmere for TB.
- Skolebørn i 1. og 10. klasse i hele Grønland screenes med Quantiferon blodprøve.
- En TB-sygeplejerske for Narsaq, Qaqortoq og Nanortalik blev ansat.
- Hele befolkningen i Sydgrønland tilbydes røntgenfotografering af lungerne hvert andet år.
- Oplysningskampagne om TB til befolkningen.
- Undervisningsmateriale til efteruddannelse af TB ansvarlige medarbejdere i sundhedsvæsenet.

Strategien kan findes under www.nanoq.gl/nun

Tuberkulosegruppen, bestående af medicinsk overlæge, TB sygeplejersker, Sundhedsledelsen og Landslægeembedet, varetager koordineringen af indsatsen mod tuberkulose, og gruppen anbefaler fortsat en målrettet indsats i Grønland på følgende områder:

- Generel bedring af livsvilkår i både byer og bygder.
- Informations- og undervisningsinitiativer om, at enhver person har ansvar for sin egen livsstil og sundhed.
- Ansættelse af tilstrækkeligt personale i sundhedsvæsenet, som målrettet kan beskæftige sig med TB i et nært samarbejde med TB sygeplejersker og TB gruppen.

Gonoré

Forekomsten af gonoré var i 2009 på et fortsat højt niveau med 1.105 tilfælde. Til sammenligning blev der indberettet 927 tilfælde i 2008 og 745 i 2007. Dette svarer til 2.589 tilfælde pr. 100.000 indbyggere. Det er særligt de unge under 25 år, som har gonoré, idet 71 % af tilfældene findes i denne aldersgruppe. Ikke alle tilfælde er verificeret ved dyrkning af gonokok-bakterien. Forekomsten er langt højere end f.eks. i Danmark. Fordelingen blandt kønnene er nogenlunde ligelig. De helt unge kvinder er mest udsatte, se nedenstående tabel.

Det skal anføres, at grundlaget for Landslægeembedets opgørelse for 2009 er data fra Centrallaboratoriet, og ikke som tidligere ugemeldelisterne. Noget af stigningen fra 2008 til 2009 kan være forårsaget her af. På den anden side er det Landslægeembedets opfattelse, at de anvendte laboratedata er mere valide end de tidligere anvendte data.

Syfilis

Der blev i 2009 ikke anmeldt tilfælde af Syfilis.

Chlamydia

Der blev i 2009 anmeldt 2.864 tilfælde af chlamydia, hvilket er en stigning i forhold til 2.504 i 2008. Forekomsten af chlamydia i Grønland i 2009 var 5.097 pr. 100.000 eller ca. 10 gange mere end forekomsten i Danmark.

Chlamydia er en væsentlig årsag til graviditet uden for livmoderen, til sekundær sterilitet og ufrivillig barnløshed. Forekomsten er højere hos kvinder med 1478 tilfælde (59 %) end hos mænd med 1179 tilfælde (41 %). Sygdommen er ofte asymptomatisk. At den konstateres hyppigere hos kvinder skal ses i relation til, at kvinder hyppigere undersøges i forbindelse med graviditet og fødsel.

Det skal anføres, at grundlaget for Landslægeembedets opgørelse for 2009 er data fra Centrallaboratoriet, og ikke som tidligere ugemeldelisterne. Noget af stigningen fra 2008 til 2009 kan være forårsaget her af. På den anden side er det Landslægeembedets opfattelse, at de anvendte laboratedata er mere valide end de tidligere anvendte data.

HIV og AIDS

Det er nu mere end 25 år siden de første personer i Grønland fik HIV. Det var få år efter, at sygdommen blev kendt. Til og med 2009 var 157 personer i Grønland blevet smittet med HIV og ca. 1/3 af disse har udviklet AIDS. 41 % af de kendte HIV positive er døde, men ikke alle sammen af AIDS. Der er smittet lidt flere mænd (63 %) end kvinder (37 %).

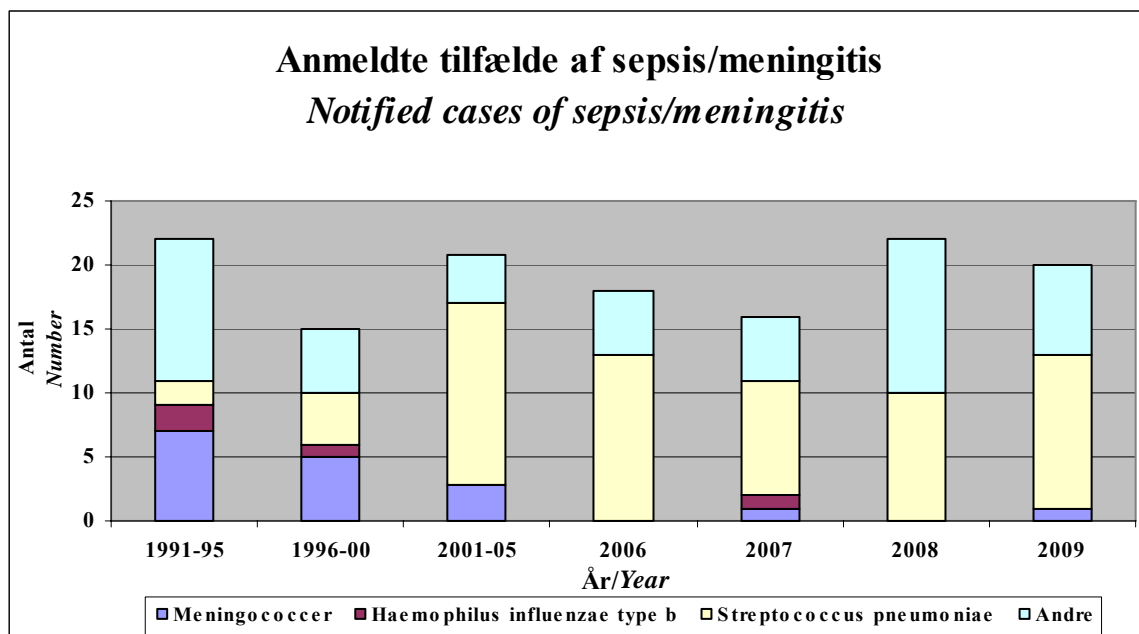
Der konstateret nye tilfælde af HIV hvert år. I 2009 blev der anmeldt 4 nyt tilfælde af HIV. Hovedparten af nye tilfælde bor i Nuuk og Sisimiut, og de fleste er midaldrende mennesker. Ved homoseksuel smitte er aldersniveauet dog under 30 år. Gennemsnitsalderen på de smittede på diagnosetidspunktet har været stigende gennem de år, der har været HIV i Grønland, men i perioden 2006 til 2008 ses et fald (Kun få cases pr. år). Internationalt set har Grønland en meget høj gennemsnitsalder. Udbredelsen af HIV ligner ikke det, man ser i de fleste andre lande, da der meget hurtigt blev tale om en overvejende heteroseksuel smitte.

Selv om HIV indtil nu ikke er blevet et meget omfattende sundhedsproblem i Grønland, er der god grund til at tage problemet meget alvorligt. Chlamydia og gonoré er hyppigt forekommende blandt unge, og Grønland har en høj abortrate. Dette er tegn på, at der blandt de unge er en føj forekomst af usikker sex.

Hvis HIV, ligesom de andre seksuelt overførte sygdomme, begynder at sprede sig blandt de unge, vil mange mennesker meget hurtigt kunne blive smittet. Dette er set i andre lande, hvor seksuelt overførte sygdomme er udbredte. Der er derfor fortsat en alvorlig risiko for, at HIV-problemet hurtigt kan vokse meget betydeligt. Det vil kunne få meget store sociale og samfundsmæssige konsekvenser, selv om behandlingsmulighederne er blevet forbedret og livskvaliteten for HIV-positive er ændret markant gennem årene.

Der er imidlertid fortsat god grund til at arbejde på at forebygge spredning af seksuelt overførte sygdomme.

Tabel Table 15	Verificerede pneumocociltfælde i Grønland 2009 Notified cases of pneumococci in Greenland 2009			
Køn Sex	Alder Year	Levende Living	Død Deceased	Serotype
♂	3	L		4 (Blod)
♂	37	L		1 (Blod)
♂	18	L		35F (Blod)
♂	49	L		12F (Spinal)
♂	49	L		7F (Blod)
♂	67	L		38 (Blod)
♂	52	L		Antigen
♂	62		D	9N (Blod)
♂	66	L		7F (Blod)
♂	59	L		33F (blod)
♂	44	L		20 (Blod)
♂	30	L		7F (Blod)
10 ♂ / 2 ♀	45 gennemsnits alder/45 average age	11 levende 11 living	1 døde 1 deceased	11 med/with type, 1 uden/without type

Figur 16

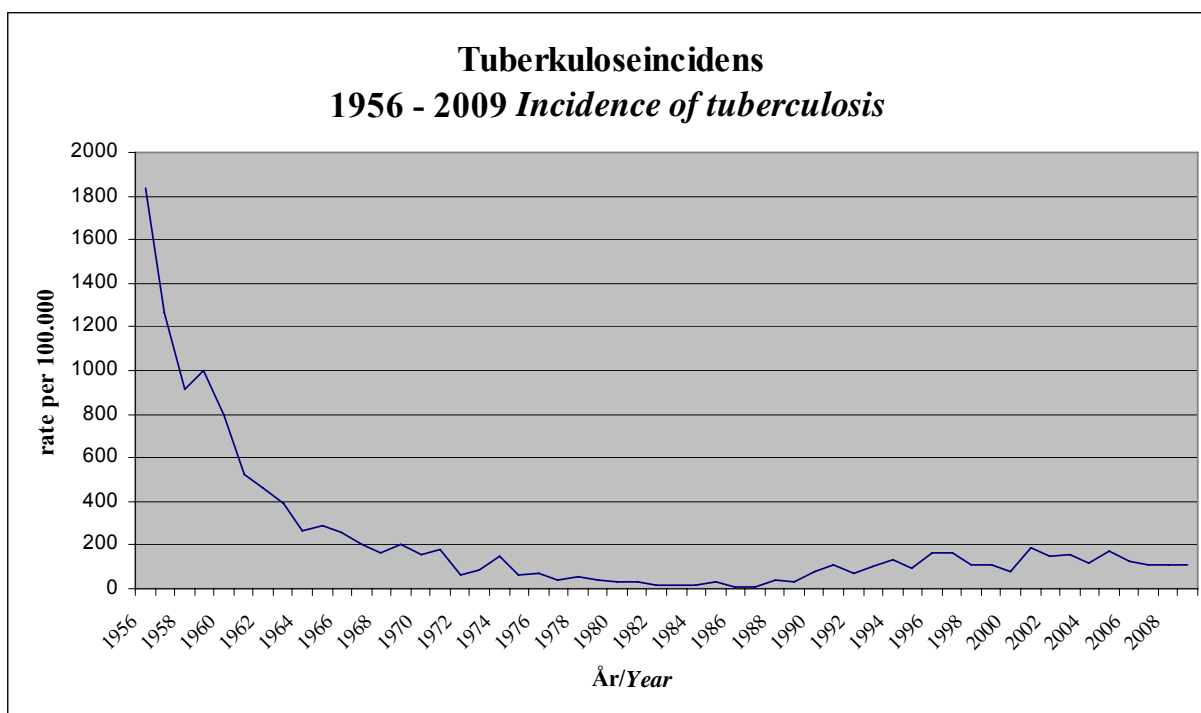
Tabel Table 16		
Anmeldte tilfælde af tuberkulose i Grønland Notified cases of tuberculosis in Greenland		
År Year	Antal Number	Rate pr. 100.000 pr. år Rate per 100.000 per year
1961-65*	677	379
1966-70*	423	195
1971-75*	261	108
1976-80*	117	47
1981-85*	58	22
1986-90	93	34
1991-95	252	91
1996-00	347	124
2001-05	444	157
2006	73	128
2007	60	106
2008	62	110
2009	63	112

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed og Landslægeembedet

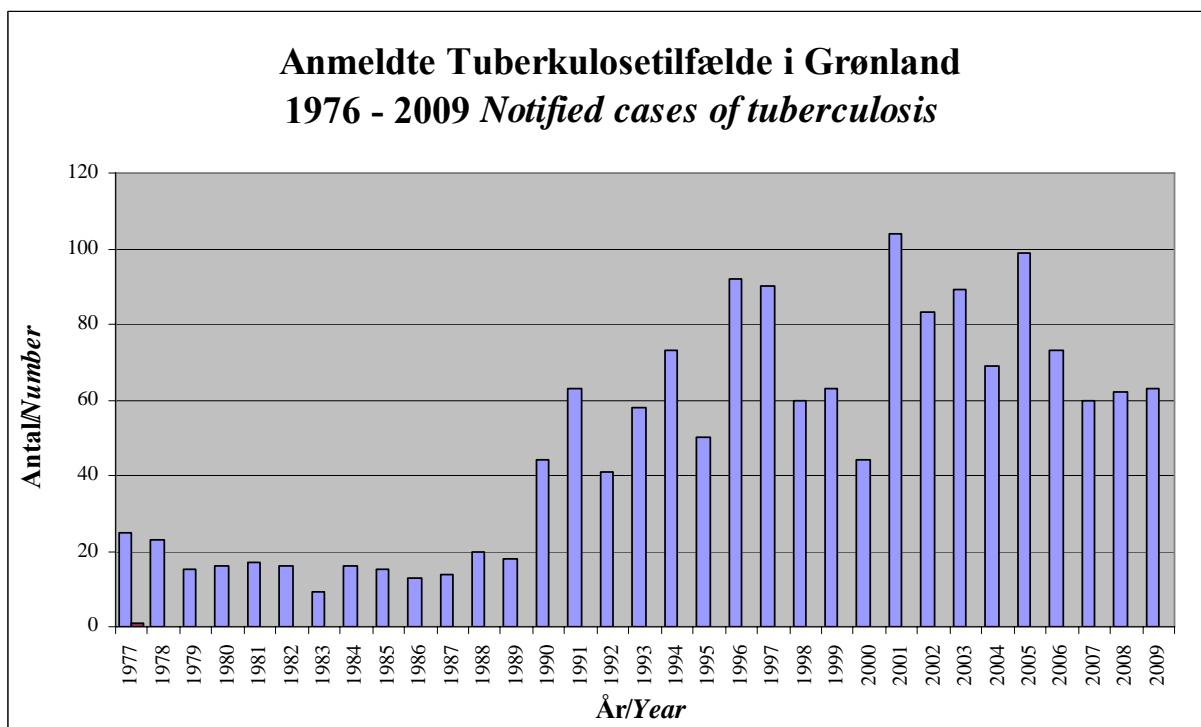
Source: National Institute of Public Health and Chief Medical Officer in Greenland.

* Tallene for årene 1960 til 1985 er opgjort som anmeldte tilfælde af respiratorisk tuberkulose blandt grønlændere i Grønland

* From 1960 to 1985 notified cases of respiratory tuberculosis among Inuit in Greenland were added up.

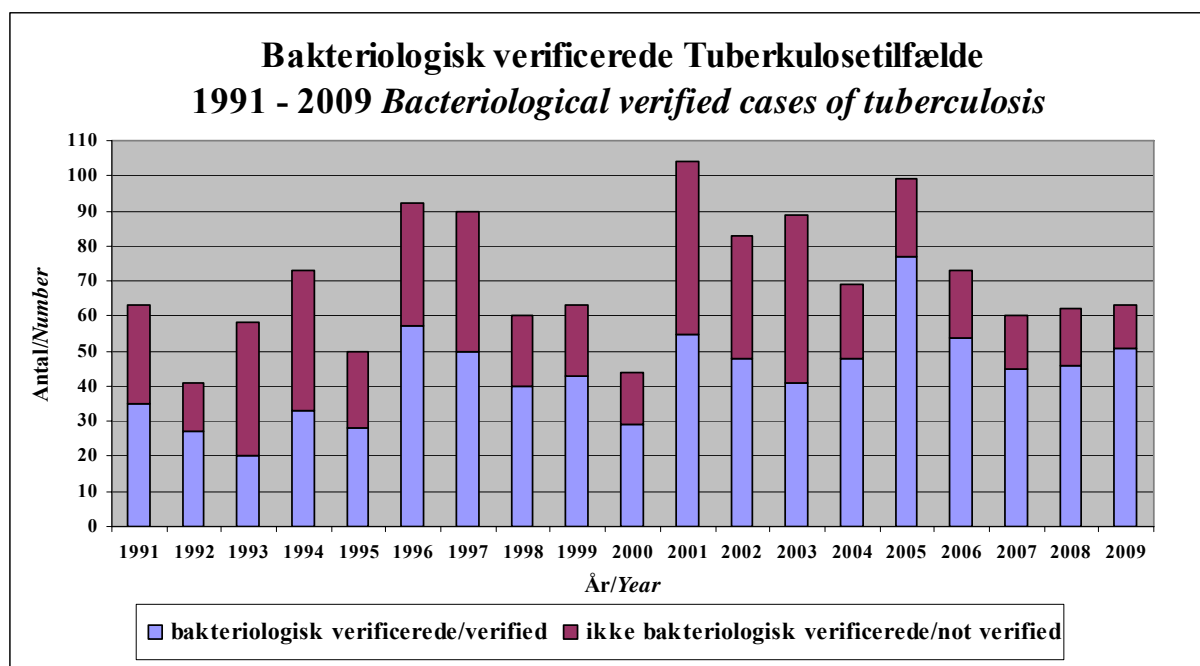

Figur 17

Figur 18

Tabel Table 17	Tuberkulose tilfælde i 2009, fordelt på distrikter Cases of tuberculosis 2009, by district		
Distrikt District	I alt anmeldte Total notified cases	Heraf dyrkningspositive Of these culture verified	Heraf mikroskopipositive Of these microscopi pos.
Nanortalik	5	3	1
Qaqortoq	6	4	2
Narsaq	12	10	5 (1*)
Paamiut	0	0	0
Nuuk	8	7	4
Maniitsoq	8	7	4
Sisimiut	4	3	1
Aasiaat	3	1	0
Qasigiannuit	0	0	0
Ilulissat	0	0	0
Qeqertarsuaq	0	0	0
Uummannaq	1	1	1
Upernavik	4	4	0
Qaanaaq	0	0	0
Tasiilaq	10	9	7
Ittoqqortoormiit	2	2	1
I alt/Total	63	51	28

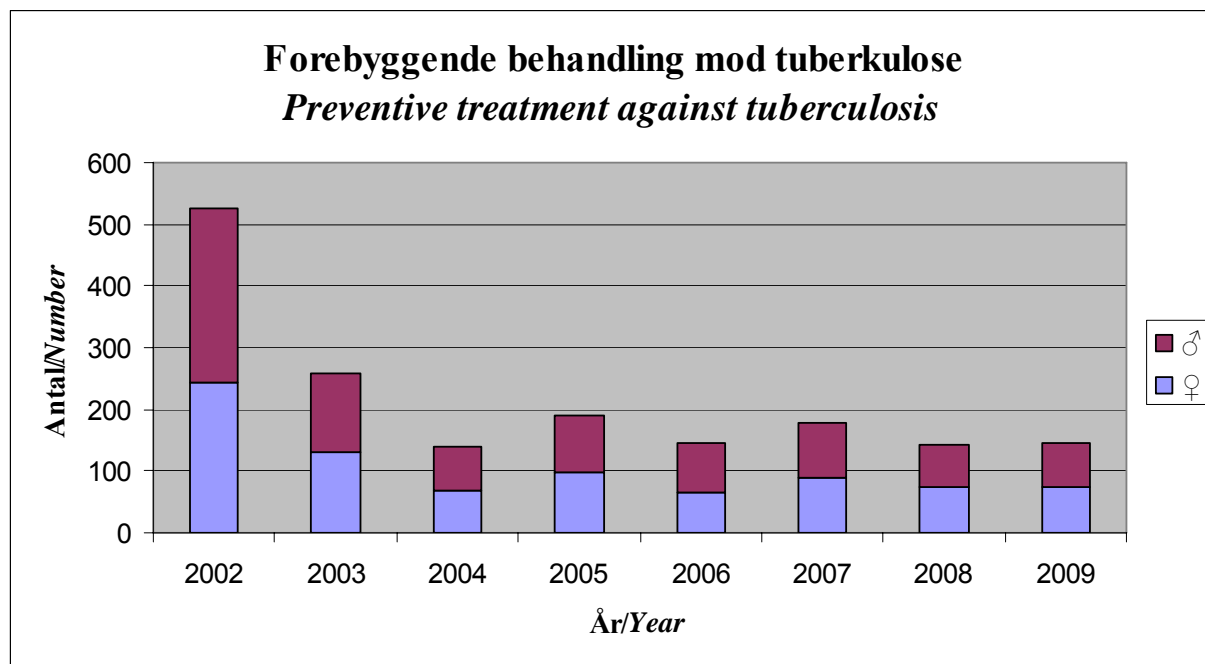

Figur 19

Tabel Table 18	Forebyggende TB behandling fordelt på distrikt og år <i>Preventive treatment on district and year</i>							
	Distrikt/År <i>District/Year</i>	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nanortalik	412	3	9	14	13	53	2*	8
Qaqortoq	30	19	4	18	7	31	-*	17
Narsaq	8	3	23	22	25	11	3*	10
Paamiut	1	0	3	0	1	0	3	1
Nuuk	4	2	6	11	19	37	24	9
Maniitsoq	0	3	63	61	3	12	3	25
Sisimiut	0	9	0	3	3	2	13	17
Aasiaat	9	15	9	11	4	0	2	14
Qasigiannuguit	0	3	1	3	1	0	5	3
Ilulissat	4	4	5	1	0	1	0	14
Qeqertarsuaq	0	0	3	3	0	0	15	0
Uummannaq	19	8	2	8	49	16	36	5
Upernavik	8	12	0	1	6	7	30	18
Qaanaaq	0	0	0	0	0	0	0	0
Tasiilaq	24	176	12	30	12	7	0	0
Ittoqqortoormiit	6	1	0	3	3	0	7	5
I alt/ <i>Total</i>	525	258	140	189	146	177	143	146

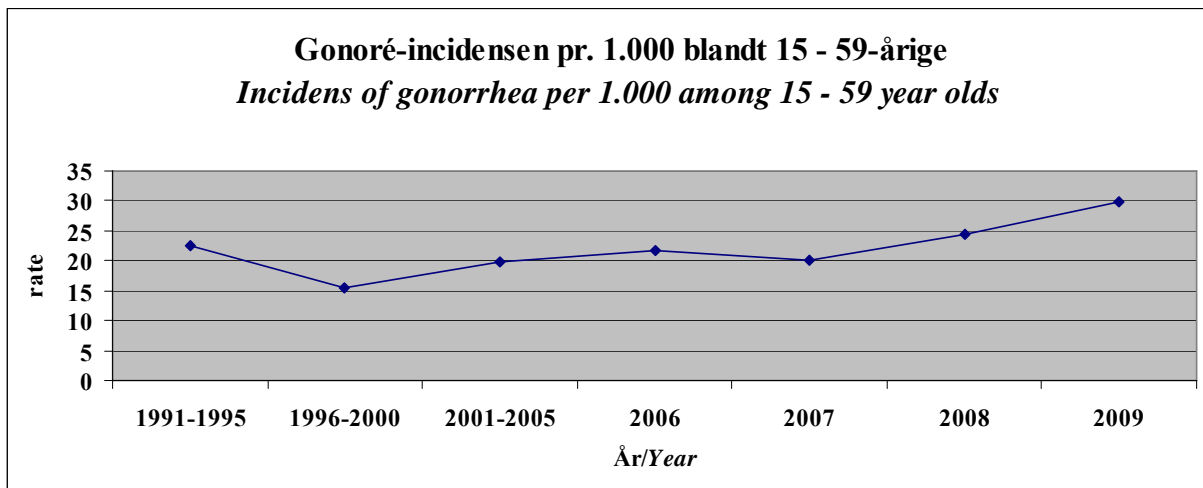
* Mangler indberetninger

* *Some notifications are missing*

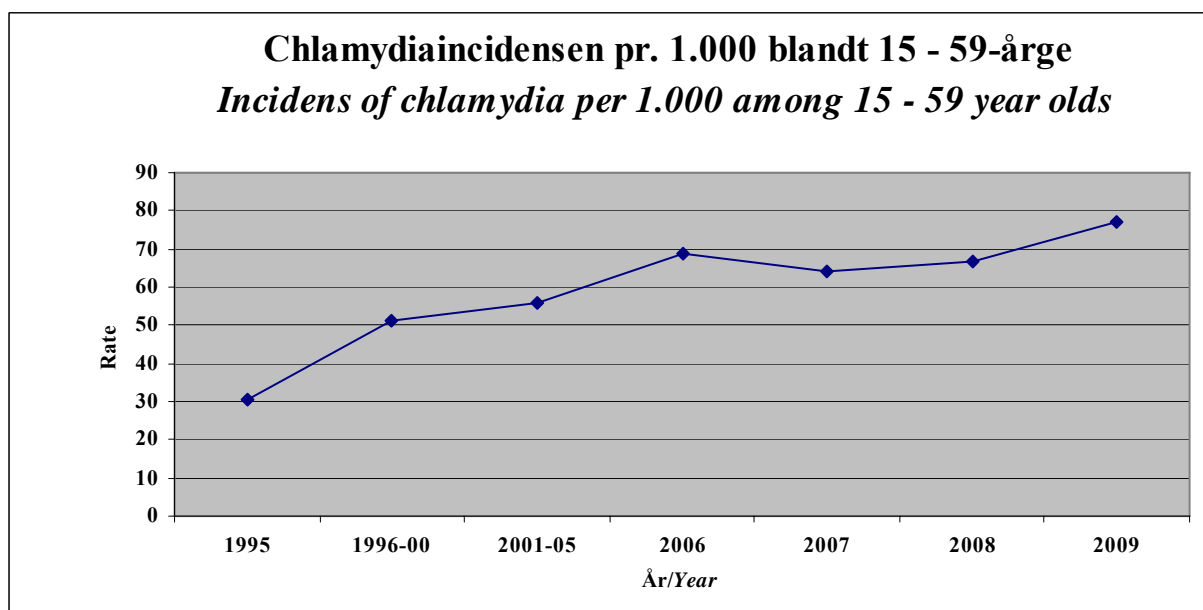
Figur 20

Tabel Table 19		Gonoré på køn og alder i Grønland 2009 <i>Notified cases of gonorrhoe by sex and age 2009</i>					
Køn/Alder Sex/Year	<1	1-14	15-19	20-24	25-29	>30	I alt Total
♂	0	2	136	177	75	109	499
♀	1	22	279	164	72	68	606

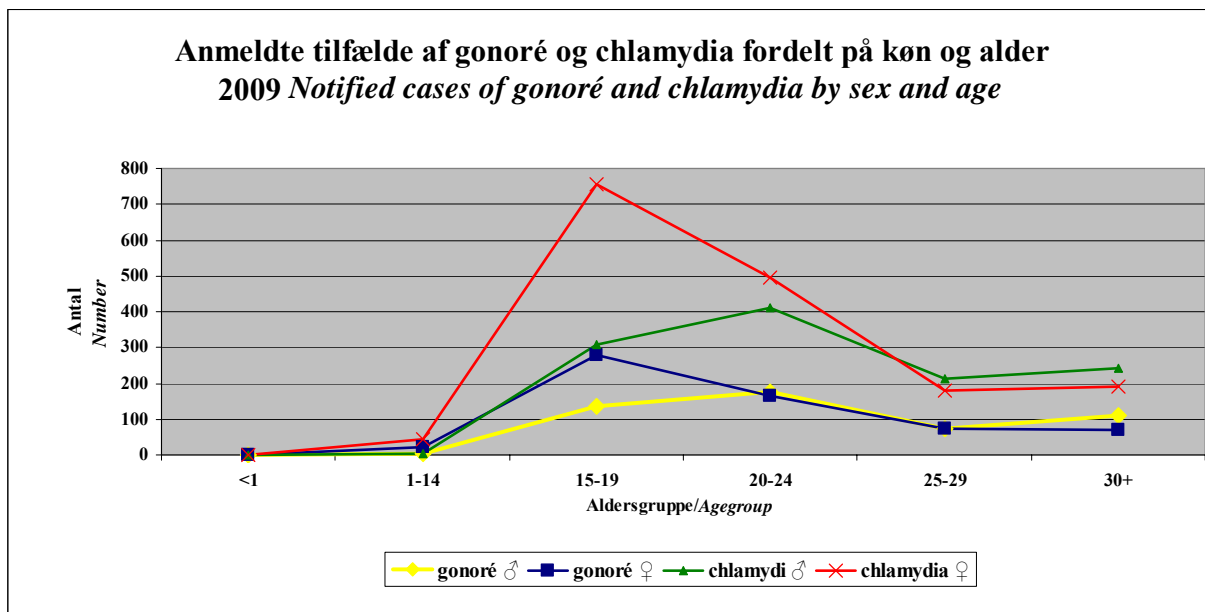

Figur 21

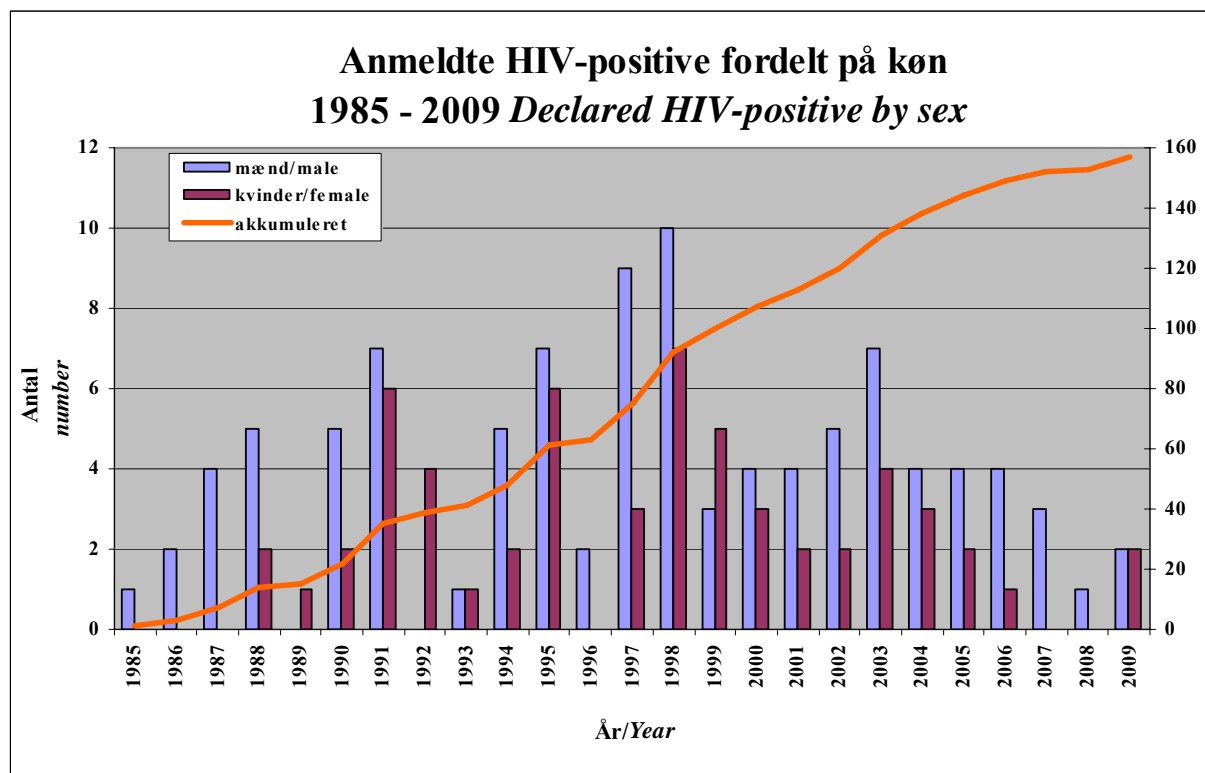
Tabel Table 20		Chlamydia på køn og alder i Grønland 2009 <i>Notified cases of chlamydia by sex and age 2009</i>				
Alder/Køn Year/Sex	<1-14	15-19	20-24	25-29	>30	I alt Total
♂	3	308	410	214	244	1179
♀	45	755	497	179	189	1665

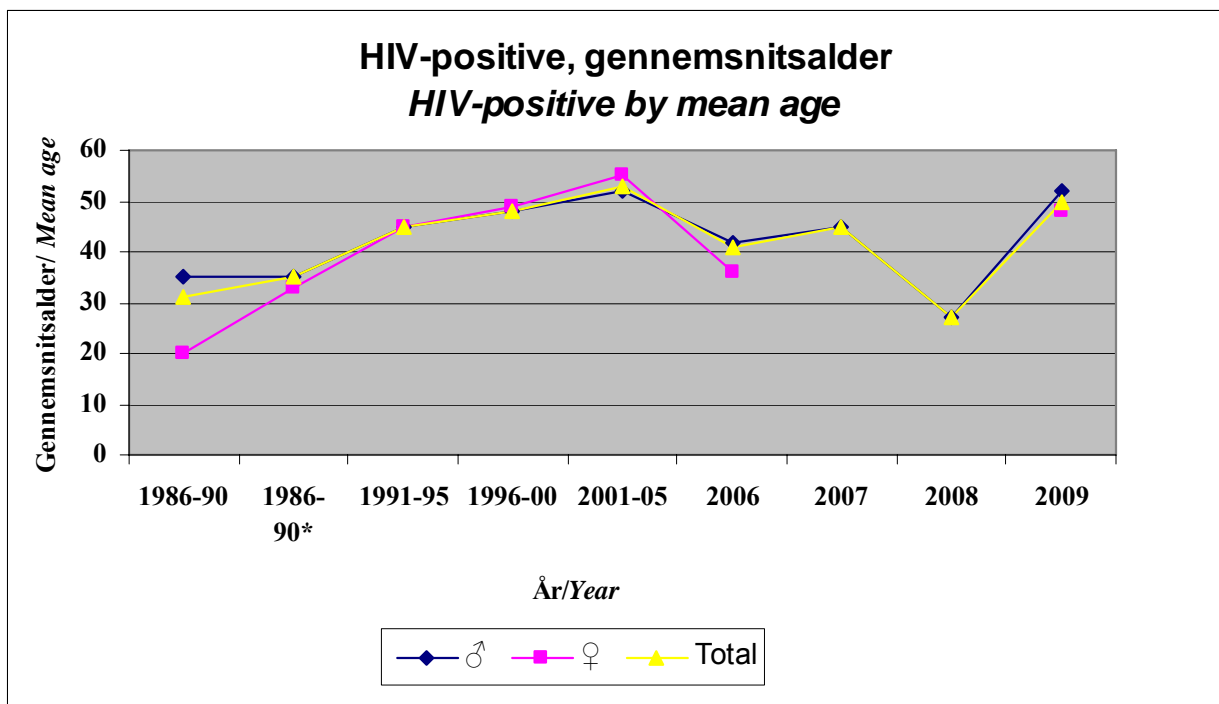
Figur 22

Figur 23

Figur 24

Figur 25

* To børn under 1 år er udeladt

* Two children under 1 year old are not included.